

Anton Nedvĕd, slovenski glasbenik.

(Spisal E. Gangl.)

Kadar sem bil ob njegovi postelji, vselej se mi je zdelo, kakor da bi si stali nasproti dve povsem različni sili: jedna, ki je začela komaj rasti, ki je hrepenela po življenju, druga, ki je pojemala in gasnila, ki si je želela miru in počitka.

In tak je bil resniĕno Nedvĕd poslednje dni svojega življenja! Šestindvajset let ga je muĕila neozdravljiva bolezen, ki je rastle od leta do leta, sosebnost od l. 1880. naprej, a ki je dosegla svoj vrhunec ob potresu l. 1895. Od tistega ĕasa pa do smrti ni mogel veĕ na noge, navezan je bil na posteljo, in ĕe se je vzdignil iŕ nje, moral se je opirati ob palicah, da je došel do mize, kjer je zopet sedel in upehan omahnil na stolu. Ko so pa potekali njegovi dnevi, ginila je bolj in bolj telesna moĕ, dokler ni izginila popolnoma. Bil je brez prave zavednosti v boju med življenjem in smrtjo kakŕna dva tedna pred smrtjo. Kakor sem moral biti za njegove boleznine vsak dan pri njem, tako nisem smel sedaj k njemu niti jaz niti kdo drugi: leŕal je na postelji — kakor so mi pravili domaĕi — z zaprtimi oĕmi tak, kakor za malo dnij na mrtvaŕskem odru, samo da so se mu polagoma dvigale prsi, dokler niso prestale popolnoma dnĕ 16. roŕnika leta 1896. ob 9. uri zjutraj.

„Dom in svet“ 1898, ŕtev. 1.

Takrat je namreĕ priŕla smrt in upihnila luĕ njegovemu življenju.

Anton Nedvĕd ni bil sin naŕega naroda. Dal nam ga je ĕeŕki rod. Rojen je bil namreĕ dnĕ 19. vel. srpana l. 1828. v Hořevicah na ĕeŕkem. V zgodnji svoji mladosti je ŕe ĕutil veselje do godbe. Vzbudilo se mu je v mladi duŕi nevzdrŕno hrepenenje po

Anton Nedvĕd.

glasbeni naobrazbi, da so ga naposled poslali ŕe v desetem letu v Prago. Z vso vstrajnostjo in vnemo se je poprijel uĕenja. Znameniti glasbenik Anton Slavĕk, ki si je vzgojil sina sloveĕega virtuoza na goslih, Joŕefa Slavĕka, uĕil je mladega Nedvĕda goslij, klavirja in petja. Poleg Slavĕka so mu bili uĕitelji ŕe ĕeŕki glasbeniki Krejĕi, Horĕk, Kolesovski in Kittl.

Izredno nadarjenost Nedvĕdovo so zaĕeli ceniti zgodaj in uporabljali so ga za pevca v vseh cerkvenih zborih, pa veĕkrat je ŕe kot deĕek pel samospeve. Zgodilo se je

nekega dnĕ, da so ga poklicali iz ŕole v cerkev, kjer je moral peti samospev v Mozartovem „Requiem“, ker niso dobili drugega namestnika za slavno pevko gospo Podhorskyjevo, ki je nagloma zbolela.

Deŕki glas se mu je izpremenil v zveneĕ, prekrasen bas-bariton. Bil je izvrsten pevec. Kadar je pel on, bila je polna cerkev ali

koncertna dvorana. Kot solist je nastopal tudi v sofijski akademiji in v Cecilijanskem društvu.

Pri ravnatelju praškega konservatorija Mildnerju in Kittlu je prestal izpit iz goslij in petja ter bil potem imenovan glasbenim učiteljem sofijske akademije in češke realke. A tu se ni čutil na pravem mestu. Bil je še mlad, in nemirni duh njegov je silil mladeniča h gledišču. Učil se je z jekleno voljo in je z velikim uspehom pel dvakrat v češkem narodnem gledišču v Pragi. Češka opera v Brnu mu je stavila ponudbo, katero je vsprejel. A v Brnu je bival Nedvčd le malo časa, ker se je razbila glediška družba in tako tudi opustila opera. Tako je bil Nedvčd brez zaslužka in kruha. Ker se mu je ponesrečil prvi poskus pri gledišču, zatorej se mu je odpovedal za vselej in moral se je odločiti za kaj drugega.

Filharmoniško društvo v Ljubljani je ravno v istem času razpisalo mesto ravnatelja, ki bodi zajedno koncertni vodja. Nedvčd je prosil za to službo in jo takoj tudi dobil. Meseca vinotoka l. 1856. je prišel v Ljubljano in 13. grudna istega leta je nastopil svojo novo službo. Hotel je pa précej ostaviti Ljubljano, kjer ni dobil nikogar, da bi bil vnet za glasbo. Vse je spalo, vse je bilo do skrajnosti zanemarjeno pri društvu, kateremu je bil ravnatelj. A pregovorili so ga — in Nedvčd je ostal v Ljubljani. Poprijel se je dela z vso njemu lastno vstrajnostjo in neupogljivo odločnostjo. Ustanovil je moški in mešani zbor, s katerim je proizvajal dela najslavnejših mojstrov, poleg tega je pa deloval na tem zavodu tudi kot glasbeni učitelj. Tako je dvignil društvo, v katerem je deloval celih 26 let (do l. 1882.). Neumorno in s polnim umetniškim navdušenjem je delal za glasbeno umetnost v Ljubljani, ki mu je bila sedaj druga domovina.

Dasi je Nedvčd služboval pri nemškem filharmoniškem društvu, ki je bilo tiste čase jedini glasbeni zavod v Ljubljani, vendar se ni izneveril svoji narodnosti. Nedvčd je bil med ustanovitelji ljubljanske čitalnice, v kateri je ustanovil moški zbor in mu bil dve

leti brezplačno pevovodja. Poleg tega je vodil petje v Alojzijevišču, na gimnaziji in realki ter v semenišču. Po smrti Kamila Maška je bil imenovan glasbenim učiteljem na ljubljanskem učiteljišču (l. 1860.), kjer je služboval do l. 1890., torej 30 let. Učil je občo glasbeno teorijo, harmonijo, petje, gosli, klavir in orgle.

Kolika praznina bi zevala v knjigi zgodovine našega petja, da ni bilo Nedvčda na tem mestu! Vseh tistih pevcev in pevk, učiteljev in učiteljic, ki so gojili in gojé še danes s pravo vnemo lepo našo pesem širom slovenske domovine, ne bi imeli, ko bi jih Nedvčd ne bil izobrazil, ko bi jim on ne bil vdahnil navdušenja, razuma in ljubezni do umetnega petja. Tako si je vzgojil Nedvčd dolgo vrsto zdravih in delujočih gojiteljev svoje in sploh vsake pesmi. Ti so ustanavljali razna pevska društva, likali v petju preprosti narod, blažili mu s tem srce, budili mu narodni čut, zavednost in ljubezen do lepe, povzdigujoče umetnosti.

Poleg tega je bil tudi delaven odbornik „Glasbeni Matici“ od prvih njenih početkov l. 1872. do l. 1880. Nedvčd je torej delal vsestranski —, a zabiti ne smemo glavnega njegovega delovanja.

Ko se je bil poročil z gospodično Gabrieljo Smoletovo, čutil se je popolnoma domačega v Ljubljani. Zatorej je vse svoje umetniško delovanje posvetil slovenskemu narodu, kateremu je uglasbil nebroj skladeb. Ni ga skoro slovenskega skladatelja, kateri bi bil tako znan med narodom, kakor je Nedvčd. Ob vsaki priliki se pojó njegove skladbe in to z veseljem in z navdušenjem. Najlepši dokaz je to, da je umel pokojni Nedvčd čustvo našega naroda in dasi ni bil njegov rodni sin, navzel se je onega duha, ki nam prija, ki najde vsekdar prosto pot v dušo in srce.

Koliko in kaj vse je uglasbil Nedvčd, tega ni moči naštet. Prvo njegovo delo je vokalna maša s samospevi in z zborom, katero je sam vodil v Pragi že leta 1857. Znamenito njegovo delo so trije snopiči šolskih pesmij („Slavček“), ki hranijo mnogo pravih

biserov, katere prepeva mladina s slastjo in navdušenjem. Poleg tega je uglasbil več cerkvenih pesmij, šest mašnih pesmij za moški zbor, dve slovenski maši („Slava Stvarniku!“ in „K Tebi srca povzdignimo“), latinsko mašo za zbor in samospev, mašo za mešani zbor, mašo za dva glasa s spremljevanjem orgel, osem slovenskih cerkvenih pesmij, več „Tantum ergo“, „Bone Deus“ in „Benedic anima mea“ za bariton in orgle, „Album 12 pesmij za višji glas“ s spremljevanjem klavirja, mnogo mešanih in moških zborov in drugih raznovrstnih prigodnih skladieb.

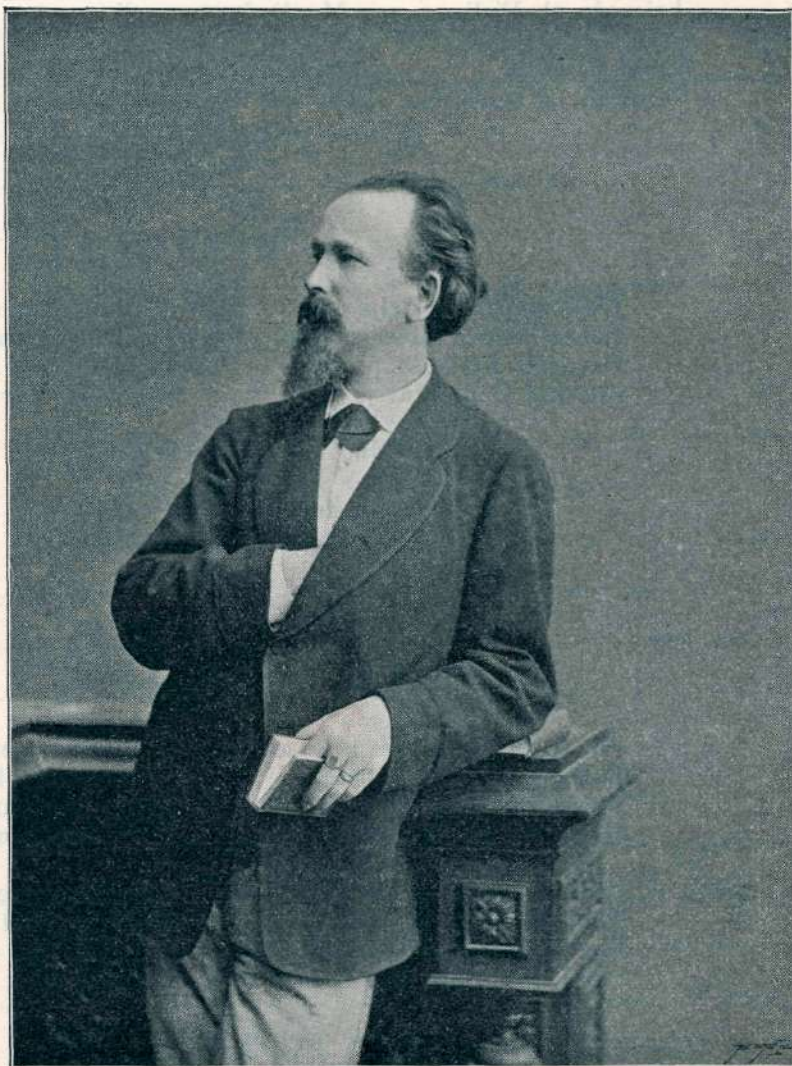
A tudi v poslednjih svojih hipih ni miroval. Saj je uglasbil še na smrtni postelji tri mešane zборе, dva moška zbora in 13 otroških pesmij za jeden glas s spremljevanjem klavirja. Učakal pa ni veselja, da bi videl to poslednje svoje delo natisnjeno. Skladbe čakajo še danes — založnika.

Na kratko smo očrtali vsestransko, požrtvovalno, žilavo in občekoristno delovanje Nedvčdovo, katero je ocenil cesar sam s tem, da mu je o priliki 25 letnice filharmonijskega društva leta 1881. podelil zlati zaslužni križec. Nedvčd je bil tudi častni člen „Glasbene Matice“ od dne 23. kimovca leta 1880., „Slovenskega učiteljskega društva“ od 3. vinotoka l. 1889. in mnogih drugih okrajnih učiteljskih društev.

Nedvčd je bil srednje velike, a jako lepe in pri-

kupljive postave. Njegova hoja je bila lahna, gibanje je bilo elegantno. Sploh je kazala vsa njegova vnajščina znamenitega, značajnega moža.

Poslednjo čast smo poskusili izkazati slavnemu skladatelju s temi vrsticami. Ne vemo, je-li dovoljno ali pravo tako oskromno pisanje možu, ki je bil velikega duha in plemenitega srca. A bodi že kakorkoli! Vodila nas je blaga misel: poslaviti spomin moža, ki ga bodemo s častjo pisali v knjigi glasbene zgodovine.

Anton Nedvčd.